

Viðbragðsáætlun HSV

---

*Viðbragðsáætlun HSV er staðfærð útgáfa af Viðbragðsáætlun
Æskulýðsvettvangsins*

Viðbragðsáætlun HSV

Efnisyfirlit

Inngangur	3
Skilgreiningar	3
Ferli tilkynninga	3
Tilkynningarskylda:	3
2. Viðbrögð við atvikum sem upp kunna að koma í félagsstarfi	4
2.1 Agabrot	4
2.1.1 Agabrot á fundum, æfingum og styttri viðburðum	4
2.1.2 Agabrot í ferðum	4
2.1.3 Ávana- og vímuefni	5
2.2 Einelti	6
2.2.1 Skilgreining á einelti	6
2.2.2 Fyrirbyggjandi aðgerðir	7
2.2.3 Fagráð Æskulýðsvettvangsins	7
2.2.4 Aðgerðaráætlun í eineltismálum	7
2.3 Kynferðisbrot	9
2.3.1 Barn eða ungmenni verður fyrir kynferðisbroti	9
2.3.2 Ábyrgðaraðili verður fyrir kynferðisbroti	10
2.3.3 Ábyrgðaraðili grunaður um kynferðisbrot	11
2.4 Ábyrgðaraðili verður fyrir hótun, áreitni eða ofbeldi	11
3. Viðbrögð við áföllum sem börn, ungmenni og ábyrgðaraðilar verða fyrir í starfi	12
3.1 Alvarleg veikindi barns eða ungmennis	12
3.1.1 Bráðaofnæmi	13
3.1.2 Sykursýki	13
3.1.3 Flogaveiki	14
3.1.4 Astmi	14
3.2 Langvinnir sjúkdómar	15
3.3 Viðbrögð við slysum sem verða í félagsstarfi	15
3.3.1 Smávægilegir áverkar	15

3.3.2 Minniháttar slys.....	16
3.3.3 Alvarlegt slys á barni eða ungmenni.....	16
3.4 Andlát barns eða ungmennis.....	17
3.5 Alvarlegt slys ábyrgðaraðila.....	18
3.6 Andlát ábyrgðaraðila	18
4. Viðbrögð við áföllum sem börn, ungmenni og ábyrgðaraðilar verða fyrir utan félagsstarfs	20
4.1 Félagslegar breytingar	20
4.2 Alvarleg veikindi eða slys aðstandanda.....	20
4.3 Andlát aðstandanda	20
4.4 Alvarleg veikindi eða slys barns eða ungmennis	21
4.5 Andlát barns eða ungmennis.....	21
4.6 Alvarleg veikindi eða slys ábyrgðaraðila.....	22
4.7 Andlát ábyrgðaraðila	22
4.8 Vanræksla/ofbeldi	23
5. Að vinna úr áfalli.....	24
5.1 Viðbrögð félags ef barn eða ungmenni verður fyrir áfalli	24
5.2 Viðbrögð félags ef ábyrgðaraðili verður fyrir áfalli.....	25
6. Reglur um ferðir	25
6.1 Áður en lagt er af stað	26
6.2 Upplýsingar til foreldra.....	26
7. Samskipti við fjölmiðla.....	26
6. Fylgiskjöl	27

Inngangur

HSV og aðildarfélög þess leitast við að bæta menningu í íþróttahreyfingunni og tryggja með öllum leiðum öruggt umhverfi fyrir sína félagsmenn. Allir eiga rétt á því að komið sé fram við þá af virðingu. Einelti, kynferðisleg og kynbundin áreitni og ofbeldi, í hvaða mynd sem það birtist, má ekki viðgangast. Það er á ábyrgð okkar allra að fyrirbyggja og bregðast við slíkri hegðun. Í minni samfélögum getur verið vandasamt að taka á málum þar sem nálægð, frændskapur og vinskapur er mikill. Því er nauðsynlegt að hægt sé að fara með svona mál til hlutlausra aðila til skoðunar og úrvinnslu. HSV sem aðili að UMFÍ hefur aðgang að Æskulýðsvettvangnum og mun nýta sér viðbragðsáætlun hans. Á vegum Æskulýðsvettvangsins starfar fagráð sem tekur til umfjöllunar kynferðisbrotamál og eineltismál sem koma upp innan þeirra félagasamtaka sem mynda Æskulýðsvettvagninn og aðildarfélaga þeirra.

Viðbragðsáætlun HSV er staðfærð útgáfa af [Viðbragðsáætlun Æskulýðsvettvangsins](#).

Skilgreiningar

Börn og ungmenni:

Átt er við öll börn og ungmenni sem taka þátt í íþrótt- og/eða æskulýðsstarfi innan HSV og aðildarfélaga þess.

Iðkendur og þátttakendur í félagsstarfi:

Einnig átt við öll börn og ungmenni sem taka þátt í íþrótt- og/eða æskulýðsstarfi HSV og aðildarfélaga þess.

Ábyrgðaraðili:

Á við alla starfsmenn og sjálfboðaliða sem eru 18 ára eða eldri og gegna ábyrgðarhlutverki innan HSV og aðildarfélaga þess, sama hvaða heiti þeir bera.

Yfirmaður:

Næsti yfirmaður viðkomandi ábyrgðaraðila.

Ferli tilkynninga

Ef um kynferðisbrot er að ræða skal einnig tilkynna það strax til fagráðs Æskulýðsvettvangsins.

Tilkynningarskylda:

Starfsfólk og sjálfboðaliðar skulu gæta fyllsta trúnaðar og þagmælsku um allt það sem þeir fá vitneskju um í störfum sínum og ber að fara með sem trúnaðarmál. Þagnarskylda á þó aldrei við þegar starfsfólk eða sjálfboðaliðar verða þess áskynja að barn búi við óviðunandi uppeldisaðstæður, verði fyrir áreitni eða hvers konar ofbeldi eða stofni heilsu sinni og þroska í alvarlega hættu. Í slíkum tilfellum ber að fylgja ákvæðum IV. kafla barnaverndarlaga nr. 80/2002.

2. Viðbrögð við atvikum sem upp kunna að koma í félagsstarfi

Það eru ýmis atvik sem upp kunna að koma í íþrótt- og/eða æskulýðsstarfi og bregðast þarf við. Erfitt er að gera þeim öllum skil en mikilvægt að hafa ákvæðnar grunnreglur til að fylgja til þess að tryggja rétt viðbrögð.

2.1 Agabrot

Með agabrotum er vísað til brota á lögum og reglum HSV og aðildarfélaga þess. Skipta má agabrotum í væg og alvarleg agabrot. Með vægum agabrotum er einkum vísað til almennrar óhlýðni við fyrirmælum og óláta. Alvarleg agabrot eru t.d. ofbeldi í öllum birtingarmyndum, svo sem líkamsmeiðingar, einelti og illmæli, neysla ávana- og vímuefna, svo sem áfengis, tóbaks og rafretta, og brot á landslögum.

2.1.1 Agabrot á fundum, æfingum og styttri viðburðum

Væg agabrot

Við væg agabrot skal veita viðkomandi tiltal og ef nauðsyn krefur skal viðkomandi hlíta tímabundinni brottvísun frá verkefni viðburðarins.

Alvarleg agabrot

Við alvarleg agabrot skal vísa viðkomandi barni eða ungmenni af fundi, æfingu eða viðburði. Hafa skal samband við foreldri/forráðamann viðkomandi og sjá til þess að barnið eða ungmennið sé sótt hið fyrsta og þá skal ræða við foreldra eða forráðamenn um málavexti.

Ítrekuð agabrot

Ef um ítrekuð agabrot er að ræða skal viðkomandi barn eða ungmenni fá skriflega aðvörun og foreldrar/ forráðamenn upplýstir. Láti viðkomandi ekki af umræddri hegðun skal honum vísað skriflega tímabundið úr starfi og skulu foreldrar/forráðamenn upplýstir um þá ákvörðun. Ábyrgðaraðili tekur slíka ákvörðun aðeins í samráði við stjórn félags.

2.1.2 Agabrot í ferðum

Liggja þarf fyrir skriflegt eða rafrænt samþykki foreldra/forráðamanna áður en barn eða ungmenni yngra en 18 ára getur farið í ferð á vegum félags. Í leyfisbréfinu þarf að koma fram að foreldrar/forráðamenn skuldbindi sig til að sækja barn eða ungmenni, ef ekki þá greiða þann kostnað sem fylgir því að senda viðkomandi heim, ef barn eða ungmenni verður uppvíst að agabrotum í ferð á vegum félagsins.

Væg agabrot

Við væg agabrot skal veita viðkomandi tiltal og ef nauðsyn krefur skal viðkomandi hlíta tímabundinni brottvísun úr dagskrá eða fyrirskipa skal að hann verði alltaf í fylgd ábyrgðaraðila.

Alvarleg agabrot

Við alvarlegt agabrot skal vísa viðkomandi úr ferð. Foreldrar/forráðamenn skulu sækja barn eða ungmenni eins og skrifað hefur verið undir og skulu upplýstir um málavexti.

Ítrekuð agabrot

Hafi viðkomandi ítrekað orðið uppvíst að alvarlegum agabrotum í ferðum skal honum meinuð þátttaka í ferðum eða öðrum viðburðum félagsins. Slík ákvörðun skal aðeins tekin af ábyrgðaraðila í samráði við stjórn félags. Foreldrar/forráðamenn skulu upplýstir um þá ákvörðun.

2.1.3 Ávana- og vímuefni

Íþróttá- og æskulýðsfélög gegna mikilvægu hlutverki í vímuvörnum. Rannsóknir á högum barna og ungmenna sýna að þeim ungmennum sem eru virk í íþróttá- og æskulýðsstarfi farnast betur og þau neyta síður ávana- og vímuefna.

Ábyrgðaraðilar eru fyrirmyndir barna og ungmenna og því er öll neysla áfengis, tóbaks og annarra ávana- og vímuefna, bönnuð í starfi með börnum og ungmennum. Á þetta einnig við um notkun rafretta. Þá segir í 2. mgr. 10. gr. æskulýðslaga nr. 70/2007 að forystufólki, leiðbeinendum, sjálfboðaliðum og öðru starfsfólki í skipulögðu æskulýðsstarfi og í ferðum með börnum og ungmennum sé óheimilt að neyta áfengis og annarra vímuefna.

HSV skal sjá ábyrgðaraðilum fyrir fræðsluefni um áhrif neyslu ávana- og vímuefna á ástundun og frammistöðu í félagsstarfi sem og á einkalíf. Einnig skal stjórn HSV sjá til þess að aðildarfélög og foreldrar séu upplýstir um stefnu sambandsins í ávana- og vímuefnavörnum og standa að góðu samstarfi við foreldra með fræðslu um neikvæð áhrif slíkra efna. Þá skal stjórn starfa með fagfólki í ávana- og vímuefnavörnum og hafa samráð við foreldra/forráðamenn þurfi að taka á neysluvandamáli barna undir sjálfræðisaldri.

Neysla ávana- og vímuefna

Einstaklingur skal aldrei taka þátt í íþrótt- eða æskulýðsstarfi undir áhrifum áfengis eða annarra ávana- og vímuefna. Öll neysla áfengis og annarra ávana- og vímuefna er bönnuð hvar sem skipulagt íþrótt- og æskulýðsstarf fer fram á vegum félaganna þar sem eru þátttakendur undir tvítugu.

Tóbaksnotkun

Reykingar og önnur tóbaksnotkun, þar á meðal rafrettur, er ávallt bönnuð í húsakynnum íþrótt- og æskulýðsstarfs. Þeim sem eru undir 18 ára aldri er óheimilt að reykja eða nota annað tóbak, svo sem í formi rafretta, í félagsstarfi. Bent skal á að ábyrgðaraðilar eru fyrirmyndir hinna yngri, því skulu þeir sem hafa náð 18 ára aldri ekki reykja eða nota annað tóbak í auglýsingum hinna yngri.

Viðbrögð félagsins við neyslu

Bregðast skal við allri neyslu í íþrótt- og æskulýðsstarfi. Viðbrögð félags skulu ávallt mótast af vilja til að aðstoða viðkomandi við að laga sig að reglunum og að hann haldi áfram að starfa innan félagsins. Foreldrar skulu ávallt upplýstir um neyslu ólögráða barna sinna í félagsstarfi.

Veita skal viðkomandi áminningu við fyrsta brot og hann aðstoðaður við að laga sig að reglum félags. Við annað brot skal viðkomandi vikið úr starfi félagsins, hvort sem um er að ræða iðkanda eða ábyrgðaraðila. Jafnframt skal félagið leitast við að hafa áhrif á að viðkomandi leiti sér aðstoðar. Hafi viðkomandi bætt ráð sitt má endurskoða brottvikninguna.

Til sömu ráðstafana má grípa ef félagsstjórn telur neyslu ávana- og vímuefna iðkanda eða ábyrgðaraðila utan félagsstarfs hafa áhrif á frammistöðu, ástundun eða ímynd félagsins.

2.2 Einelti

Einelti er ekki liðið innan HSV. Það er mjög mikilvægt að öllum líði vel í leik og starfi og að sá grundvallarréttur, að fá að vera óáreittur, sé virtur. Því er mikilvægt að bregðast strax við málum sem koma upp í starfinu og leita allra leiða til þess að leysa úr þeim hratt og vel.

2.2.1 Skilgreining á einelti

Einelti er endurtekin ótilhlýðileg og ámælisverð háttsemi, þ.e. athöfn eða hegðun sem er til þess fallin að niðurlægja, gera lítið úr, móðga, særa, mismuna eða ógna og valda vanlíðan hjá þeim sem hún beinist að.

Kynferðisleg áreitni og annað endurtekið andlegt, líkamlegt og stafrænt ofbeldi fellur hér undir. Hér er ekki átt við skoðanaágreiningu eða hagsmunaárekstur sem kann að koma upp í æskulýðs- og íþróttastarfi.

Einelti getur þrífist alls staðar þar sem samskipti eiga sér stað án tillits til aldurs fólks, vitsmunaproska, efnahags, stéttar, stöðu eða búsetu. Einelti getur því komið upp hjá öllum aldursflokkum, bæði börnum og fullorðnum. Þá hefur einelti margar mismunandi birtingarmyndir og getur verið andlegt, líkamlegt og/ eða stafrænt.

2.2.2 Fyrirbyggjandi aðgerðir

Allir þátttakendur í félagsstarfi og foreldrar/forráðamenn þeirra skulu fræddir um stefnu HSV í eineltismálum. Aðgerðaráætlun þessi skal því vera aðgengileg öllum ábyrgðaraðilum, þátttakendum og foreldrum/forráðamönnum þeirra. Ábyrgðaraðilar skulu þekkja verkferlana og leitast við að leysa úr ágreiningi um leið og hann kemur upp.

Æskulýðsvettvangurinn skal bjóða ábyrgðaraðilum félaganna upp á fræðsluerindi um einelti þar sem er m.a. farið yfir hvernig á að koma auga á einelti og hvernig skal unnið úr eineltismálum. Ábyrgðaraðilar sem starfa hjá félögum Æskulýðsvettvangsins þurfa því að kunna að þekkja einkenni eineltis og hvernig best sé að leysa úr slíkum vanda.

2.2.3 Fagrád Æskulýðsvettvangsins

Á vegum Æskulýðsvettvangsins starfar fagrád sem tekur við tilkynningum um öll eineltismál sem koma upp innan félagasamtaka Æskulýðsvettvangsins. Fagráðið er skipað þremur einstaklingum, tveimur tilnefndum af Æskulýðsvettvanginum auk fulltrúa félagasamtaka Æskulýðsvettvangsins.

Í fagráðinu sitja alltaf tveir óháðir sérfræðingar sem hafa þekkingu, menntun og reynslu sem nýtist við meðferð eineltismála. Þegar tilkynning kemur til fagráðsins frá HSV eða aðildarfélögum þess er framkvæmdastjóri UMFÍ kallaður inn í fagráðið og tekur hann þá sæti í fagráðinu við meðferð málsins. Sé framkvæmdastjóri UMFÍ vanhæfur skal annar yfirmaður innan samtakanna taka sæti í fagráðinu. Í ákveðnum tilvikum getur fagráðið ákveðið að fulltrúi UMFÍ taki ekki þátt í málsmeðferð. Í þeim tilvikum getur fagráðið kallað annan óháðan aðila inn í fagráðið ef þörf er á.

Hlutverk fagráðsins í eineltismálum er annars vegar að leita að viðunandi niðurstöðu í málum með sáttum sé þess nokkur kostur og hins vegar að veita félögum ráðgefandi álit á grundvelli þeirra gagna og upplýsinga, sem fagráðinu hafa borist í viðkomandi máli. Telji fagráðið þörf á því skal það leita til óháðra sérfræðinga á sviði eineltismála við að leysa úr málinu. Fagráðið skal einnig sinna eftirfylgni í málum, sem það kemur að, í að minnsta kosti 12 mánuði frá því að úr máli er leyst.

Í hverju máli skal einn aðili úr teyminu valinn til að sinna hlutverki málastjóra. Málstjóri hefur yfirumsjón með málinu, sér um samskipti við málsaðila og foreldra/forráðamenn þeirra, ef við á. Einnig ber hann ábyrgð á því að skrá niður öll atvik sem upp koma, hvernig reynt er að leysa úr málinu og hvernig það gekk.

Allir geta tilkynnt mál til fagráðsins og skal það vera skriflegt á þar til gert eyðublað og sendast á netfangið fagrada@aev.is ásamt fylgigögnum.

2.2.4 Aðgerðaráætlun í eineltismálum

Allir ábyrgðaraðilar sem starfa innan HSV og aðildarfélaga þess þurfa að vera vakandi fyrir því hvernig þátttakendum í félagsstarfinu líður og grípa inn í um leið og upp kemur samskiptavandi. Hvetja þarf börn og ungmenni til að láta vita ef þau verða fyrir endurtekinni stríðni eða annars sem einkennir einelti, eða ef þau verða vör við slíkt á milli annarra einstaklinga. Einnig þarf að hvetja foreldra/ forráðamenn til að láta vita ef börn og ungmenni segja þeim frá atvikum sem benda til þess að um einelti sé að ræða.

1. Tilkynning

Ábyrgðaraðili, sem verður var við samskiptavanda, skal reyna að leysa úr honum eins fljótt og unnt er. Um leið og ljóst er að vandinn er orðinn stærri en svo að hægt sé að leysa úr honum strax skal hann tilkynna um málið til stjórnar félags.

Fái starfsmaður eða sjálfboðaliði félags ábendingu eða tilkynningu um einelti skal hann koma henni áfram til stjórnar.

Öllum er heimilt að tilkynna um einelti innan HSV og aðildarfélaga þess og eru allar tilkynningar teknar alvarlega. Fylla skal út tilkynningu á þar til gert eyðublað (sjá fylgiskjal) og skal henni skilað til fagráðs Æskulýðsvettvangsins.

2. Könnunarþrep

Þegar stjórn HSV berst tilkynning um einelti í starfinu skal tilkynningunni komið áfram til fagráðs Æskulýðsvettvangsins. Ef að um börn er að ræða skulu foreldrar/forráðamenn aðila upplýstir um tilkynninguna. Framkvæmdastjóri félags byrjar á því að afla allra upplýsinga sem nauðsynlegar eru frá þolanda, meintum geranda/gerendum og foreldrum/ forráðamönnum þeirra, ábyrgðaraðilum, vinum og öðrum sem geta veitt upplýsingar um það mál sem liggur fyrir. Upplýsingaöflun skal ekki ganga lengra en nauðsynlegt er til þess að meta umfang vandans.

Fagráð Æskulýðsvettvangsins metur þær upplýsingar sem fram eru komnar og setur saman áætlun um það hvernig skuli tekið á málinu.

3. Lausnaþrep

Fagráð Æskulýðsvettvangsins vinnur samkvæmt áætluninni að lausn vandans. Fundað er með þolanda og geranda, ásamt foreldrum/forráðamönnum þeirra, eins oft og nauðsynlegt er. Allir ábyrgðaraðilar sem vinna með þolanda og geranda eru upplýstir um eineltið og skulu þeir upplýsa fagráðið um öll atvik sem þeir verða vitni að.

Fagráðið skal reyna að komast að rót vandans og aðstoða aðila við að vinna úr málinu í samráði við foreldra/forráðamenn, ef við á. Eineltismál eru mjög ólík innbyrðis og því er ekki hægt að setja fram reglur um eitt ákveðið vinnuferli sem alltaf eigi að fara eftir. Fulltrúar í fagráði verða því að veita og meta hverju sinni hvaða leið sé líklegust til árangurs.

Nokkrar meginreglur eiga þó alltaf við:

- Tryggja þarf öryggi þolanda.
- Leggja skal áherslu á jákvæð samskipti og að virðing sé borin fyrir öllum aðilum máls.

- Bæði þolandi og gerandi/gerendur þurfa að fá stuðning og aðstoð við að vinna úr sínum málum.
- Ef gerendur eru fleiri en einn er árangursríkast að tala við gerendur einn og einn í einu.
- Leggja skal áherslu á að ná góðu samstarfi við foreldra/forráðamenn. Mikilvægt er að eiga góð samskipti við foreldra/forráðamenn og halda þeim upplýstum um það hvernig sé verið að vinna í málinu.

Ef grípa þarf til einhverra aðgerða til þess að aðskilja aðila í félagsstarfi skal gerandi/gerendur ávallt vera færðir til en ekki þolandi. Á þetta bæði við um börn og ungmenni sem og ábyrgðaraðila.

Í þeim tilfellum sem starfsmaður gerist sekur um að beita barn eða annan fullorðinn einstakling einelti skal stjórn félags víkja starfsmanni úr starfi tímabundið á meðan unnið er að lausn málsins ef viðvera hans hefur áhrif á daglegt starf innan íþróttá- eða æskulýðsfélags.

4. Eftirfylgni

Ábyrgðaraðilar sem vinna með þolanda og geranda fylgjast með þeim og eru vakandi fyrir því hvort eineltið taki sig upp aftur. Málastjóri skal einnig fylgjast með gangi mála í að minnsta kosti 12 mánuði frá því að úr því var leyst.

Ef mál tekur sig upp aftur skal fagráðið meta hvort það setji saman aðra áætlun um það hvernig skuli leyst úr málinu.

2.3 Kynferðisbrot

Kynferðisbrot líðast ekki innan félagasamtaka Æskulýðsvettvangsins. Allar tilkynningar um kynferðisbrot skal taka alvarlega og óheimilt er að afgreiða ætluð kynferðisbrot innan aðildarfélaga. Með hugtakinu kynferðisbrot er átt við þá háttsemi sem lýst er refsiverðri í XXII. kafla almennra hegningarlaga nr. 19/1940 og í barnaverndarlögum nr. 80/2002.

Til að tryggja öryggi í samskiptum og draga úr hættu á tilhæfulausum ásökunum er gott að hafa eftirfarandi í huga:

- Ábyrgðaraðili og barn undir 18 ára aldri skulu aldrei vera tvö saman í lokuðu rými, ef hjá því verður komist.
- Koma skal í veg fyrir snertingar sem auðvelt er að mistúlka (t.d. snertingar á sundbolaskvæði).
- Forðast skal óeðlileg vinasambönd ábyrgðaraðila og barna og ungmenna.

2.3.1 Barn eða ungmenni verður fyrir kynferðisbroti

Ef grunur vaknar um að barn eða ungmenni hafi orðið fyrir kynferðisbroti í félagsstarfi skal það tilkynnt til yfirmanns innan félags án tafar. Ef meintur gerandi er ábyrgðaraðili eða yfirmaður í starfi skal hafa beint samband við stjórn aðildarfélags, framkvæmdastjóra HSV eða fagráð Æskulýðsvettvangsins.

- Tryggja þarf öryggi barns/ungmennis.
- Yfirmaður gerir barnaverndaryfirvöldum og lögreglu viðvart í síma 112.
- Yfirmaður gerir fagráði Æskulýðsvettvangsins og framkvæmdastjóra HSV einnig viðvart.
- Framkvæmdastjóri eða fagráð Æskulýðsvettvangsins skal hafa samband við foreldra/forráðamenn barns eða ungmennis og greina þeim frá atburðum – nema að barnaverndaryfirvöld eða lögregla gefi fyrirmæli um annað.

Sé langt um liðið síðan meint brot átti sér stað eru líkur á því að brot geti verið fyrnt. Slík brot skal samt sem áður tilkynna til sömu aðila. Barnaverndarnefnd getur tekið slík mál til skoðunar á grundvelli 35. gr. barnaverndarlaga og komið með tillögur að niðurstöðu.

Ef ábyrgðaraðili er grunaður um að hafa beitt barn eða ungmenni kynferðislegu ofbeldi skal stjórn félags ávallt vísa viðkomandi tímabundið úr starfi á meðan rannsókn máls stendur yfir. Þegar niðurstöður liggja fyrir hjá viðeigandi yfirvöldum (lögreglu og/ eða barnaverndarnefnd eða öðrum aðilum) skal tekin ákvörðun um framhaldið, þ.e. hvort meintur gerandi fái að starfa áfram innan félags eða ekki. Leita skal álits barnaverndaryfirvalda, ef við á, og fagráðs Æskulýðsvettvangsins áður en viðkomandi er heimilað að koma aftur til starfa innan félags.

Eftir að mál hefur verið tilkynnt til réttara aðila sjá barnaverndaryfirvöld og lögregla alfarið um meðferð málsins og skulu hvorki ábyrgðaraðilar né HSV eða aðildarfélag hafa önnur afskipti af máli en óskað er eftir af barnaverndaryfirvöldum og lögreglu.

Fagráð Æskulýðsvettvangsins fylgir því eftir að mál fái viðhlítandi málsmeðferð samkvæmt landslögum og verklagsreglum um meðferð kynferðisbrotamála hjá Æskulýðsvettvanginum. Fagráðið sér einnig um að heyra umkvartanir þolenda, leiðbeina þeim um málsmeðferð og sjá til þess að þeir fái stuðning eftir því sem við á hverju sinni. Þá er fagráðið framkvæmdastjórum og stjórnnum aðildarfélaga til ráðgjafar varðandi mál er tengjast kynferðisbrotum.

2.3.2 Ábyrgðaraðili verður fyrir kynferðisbroti

Ef grunur vaknar um að ábyrgðaraðili hafi orðið fyrir kynferðisbroti í félagsstarfi skal það tilkynnt til yfirmanns innan félags án tafar. Ef meintur gerandi er ábyrgðaraðili eða yfirmaður í starfi skal hafa beint samband við HSV og/eða fagráð Æskulýðsvettvangsins.

- Yfirmaður gerir lögreglu viðvart í síma 112.
- Ef einhver hlutaðeigandi er yngri en 18 ára skal barnaverndaryfirvöldum einnig gert viðvart.
- Yfirmaður gerir fagráði Æskulýðsvettvangsins og framkvæmdastjóra HSV einnig viðvart.

Ef annar ábyrgðaraðili er grunaður um að hafa beitt samstarfsaðila kynferðislegu ofbeldi skal stjórn félags ávallt vísa viðkomandi tímabundið úr starfi á meðan rannsókn máls stendur yfir. Þegar niðurstöður liggja fyrir hjá viðeigandi yfirvöldum (lögreglu og/eða barnaverndarnefnd eða öðrum aðilum) skal tekin ákvörðun um framhaldið, þ.e. hvort viðkomandi meintur gerandi fái að starfa áfram innan félags eða ekki. Leita skal álits barnaverndaryfirvalda ef við á og fagráðs Æskulýðsvettvangsins áður en viðkomandi er heimilað að koma aftur til starfa innan félags.

Eftir að mál hefur verið tilkynnt til réttra aðila sér lögregla, og eftir atvikum barnaverndaryfirvöld, alfarið um meðferð málsins og skulu hvorki aðrir ábyrgðaraðilar né HSV eða aðildarfélag hafa önnur afskipti af máli en lögregla óskar eftir.

Fagráð Æskulýðsvettvangsins fylgir því eftir að mál fái viðhlítandi málsmeðferð samkvæmt landslögum og verklagsreglum um meðferð kynferðisbrotamála hjá Æskulýðsvettvanginum. Fagráðið sér einnig um að heyra umkvartanir þolenda, leiðbeina þeim um málsmeðferð og sjá til þess að þeir fái stuðning eftir því sem við á hverju sinni. Þá er fagráðið framkvæmdastjórum og stjórnnum félagasamtaka og aðildarfélögum þeirra til ráðgjafar varðandi mál er tengjast kynferðisbrotum.

2.3.3 Ábyrgðaraðili grunaður um kynferðisbrot

Ef grunur vaknar um að ábyrgðaraðili hafi gerst sekur um að beita barn eða ungmenni kynferðislegu ofbeldi utan félagsstarfs skal næsta yfirmanni gert viðvart.

- Yfirmaður skal upplýsa framkvæmdastjóra HSV og/eða fagráð Æskulýðsvettvangsins.
- Framkvæmdastjóri UMFÍ skal leita eftir upplýsingum um kynferðisbrot úr sakaskrá viðkomandi ábyrgðaraðila. Hafi það verið gert áður skal samt sem áður gera það á nýjan leik.
  - Hafi ábyrgðaraðili verið dæmdur fyrir kynferðisbrot skal honum vikið út starfi tafarlaust.
- Séu engar upplýsingar um kynferðisbrot að finna í sakaskrá ábyrgðaraðila skal framkvæmdastjóri UMFÍ hafa samband við barnaverndaryfirvöld. Skal hann upplýsa barnaverndarnefnd um þær grunsemdir sem komið hafa upp og biðja nefndina um að kanna málið betur.
  - Barnaverndarnefnd getur tekið slík mál til skoðunar á grundvelli 35. gr. barnaverndarlaga og komið með tillögum að niðurstöðu.

Í hvert sinn sem upp koma sögusagnir þess efnis að ábyrgðaraðili hafi brotið gegn barni eða ungmenni þarf að meta hversu áreiðanlegar upplýsingarnar séu. Ákvörðun og mat um tilkynningu til barnaverndaryfirvalda er tekin af stjórn aðildarfélags og framkvæmdastjóra HSV í samstarfi við fagráð Æskulýðsvettvangsins. Alltaf skal hafa hagsmuni barns að leiðarljósi við slíka ákvörðunartöku. Heimilt er að hafa samband við Barnaverndarstofu og fá ráðleggingar hjá þeim varðandi það hvort mál sé þess efnis að tilkynna þurfi það til barnaverndarnefndar. Einnig geta félög alltaf leitað til fagráðs Æskulýðsvettvangsins og fengið ráðgjöf um mál af þessu tagi.

2.4 Ábyrgðaraðili verður fyrir hótun, áreitni eða ofbeldi

Ef ábyrgðaraðili verður fyrir hótun, áreitni eða ofbeldi í tengslum við félagsstarf, skal hann sem fyrst snúa sér til næsta yfirmanns og tilkynna um atvikið. Yfirmaður innan félags skal meta atvikið með ábyrgðaraðila, hugsanlegum vitnum og öðrum sem málið varðar og grípa til ráðstafana í samræmi við alvarleika þess.

Yfirmaður skal strax:

- Reyna að meta þörf ábyrgðaraðila fyrir stuðning og sjá til þess að hann verði veittur strax.
- Gera viðeigandi varúðarráðstafanir og ákveða viðbrögð gagnvart geranda til þess tryggja öryggi ábyrgðaraðila og að hindra að umrætt ofbeldi/ áreitni/hótanir haldi áfram.
- Sjá til þess að nákvæm lýsing á umræddu atviki sé skráð og haldið til haga.
- Tilkynna atvikið til framkvæmdastjóra HSV og fagráðs Æskulýðsvettvangsins.
- Fagráðið tekur málið í sínar hendur:
- Fundur fagráðs með viðkomandi ábyrgðaraðila.
- Metur alvarleika atviks og gengur úr skugga um að ábyrgðaraðili fái viðeigandi stuðning. Gerir tillögur um öryggisráðstafanir og önnur viðbrögð eftir atvikum.
- Fagráðið tilkynnir um atvik til lögreglu ef þörf er á.

Ef barn eða ungmenni undir 18 ára aldri beitir ábyrgðaraðila alvarlegu ofbeldi skal tilkynna það til foreldra/ forráðamanna barnsins eða ungmennisins og til lögreglu og barnaverndaryfirvalda.

Ef starfsmaður eða sjálfboðaliði félags beitir ábyrgðaraðila alvarlegu ofbeldi skal tilkynna það til lögreglu og víkja viðkomandi úr starfi á meðan rannsókn stendur.

3. Viðbrögð við áföllum sem börn, ungmenni og ábyrgðaraðilar verða fyrir í starfi

Þegar barn eða ungmenni verður fyrir áfalli í félagsstarfi er mikilvægt að bregðast rétt við. Sama á við ef ábyrgðaraðili verður fyrir áfalli. Ekki er hægt að gera grein fyrir öllum áföllum sem upp geta komið í félagsstarfi en hér á eftir verður meðal annars farið yfir fyrstu viðbrögð við slysum og alvarlegum veikindum.

Ætlast er til þess að allir ábyrgðaraðilar hafi lokið skyndihjálparþjálfun. Það er hlutverk ábyrgðaraðila að bregðast rétt við og fylgja þeim leiðbeiningum sem fram koma í viðbragðsáætlun. Ef upp kemur atvik sem engar leiðbeiningar er að finna um skal ábyrgðaraðili snúa sér til næsta yfirmanns eða beint til framkvæmdastjóra HSV. Framkvæmdastjóri, eða yfirmaður innan félags, hefur samband við fagráð Æskulýðsvettvangsins ef hann telur þörf á.

3.1 Alvarleg veikindi barns eða ungmennis

Veikist barn eða ungmenni alvarlega í félagsstarfi er mikilvægt að ábyrgðaraðili fylgi eftirfarandi skrefum:

- Hringja í Neyðarlínuna, 112. Gefa upp staðsetningu og eðli vanda.
- Veita fyrstu skyndihjálp með leiðbeiningum frá Neyðarlínunni.
- Ábyrgðaraðili kallar eftir aðstoð til að sinna öðrum börnum og ungmennum á vettvangi.

- Ábyrgðaraðili fylgir barni/ungmenni á slysadeild með sjúkrabíl ef kostur er og er hjá því þangað til foreldrar/forráðamenn eru komnir á staðinn.
- Ábyrgðaraðili eða annar ábyrgur aðili verður eftir á vettvangi til að sinna öðrum börnum og ungmennum.
- Ábyrgðaraðili skal hafa samband við foreldra/ forráðamenn og greina þeim frá atburðinum á hlutlausan og nærgætinn hátt við fyrsta tækifæri. Leitast skal við að svara spurningum á eins nákvæman hátt og kostur er.
- Ef um mjög alvarlega eða lífshættulega veikindi eða meðvitundarleysi er að ræða:
  - Ábyrgðaraðili skal hafa samband við næsta yfirmann og framkvæmdastjóra félags.
  - Framkvæmdastjóri, eða yfirmaður innan félags, hefur samband við foreldra/forráðamenn þeirra barna/ungmenna sem voru á staðnum ef með þarf.
  - Ábyrgðaraðili skal gæta þess að ekkert barn eða ungmenni fari af vettvangi nema búið sé að hafa samband við foreldra/forráðamenn.
  - Æskilegt er að fá ráðleggingar eða aðstoð prests, sálfræðings, hjúkrunarfræðings eða annarra sérfræðinga við áfallahjálp eða sálgæslu.
- Ábyrgðaraðilum skal veitt áfallahjálp ef þörf er á.
- Fulltrúi frá félagi skal koma upplýsingum til þeirra sem voru ekki á staðnum en tilheyra starfinu, svo sem öðrum ábyrgðaraðilum, iðkendum og foreldrum/forráðamönnum, ef þörf er á.
- Ábyrgðaraðili fyllir út slysaskýrslu (sjá fylgiskjal).
- Ábyrgðaraðili í samstarfi við næsta yfirmann skráir niður allt um atburðinn og viðbrögðin til að meta það sem gert var og læra af því.

Viðbrögð við nokkrum algengum sjúkdómum:

3.1.1 Bráðaofnæmi

Einstaklingur í losti þarf að komast sem allra fyrst undir læknishendur. Ábyrgðaraðili skal hringja í 112 og nota EPI-penna (bráðasprautu/adrenalínsprautu) ef hann er til staðar. Ef ábyrgðaraðili sér að barn/ungmenni er að fá lost er hægt að draga úr eða afstýra lostinu með eftirfarandi aðgerðum:

- Leggja einstaklinginn niður og snúa höfðinu til hliðar.
- Losa um fatnað sem gæti þrengt að öndunarfærum.
- Setja hærra undir fætur.
- Koma í veg fyrir hitatap með því að breiða yfir einstaklinginn.
- Ekki gefa næringu.
- Hlúa að viðkomandi eftir föngum og ef einstaklingur er meðvitundarlaus á að leggja hann á hliðina (í læsta hliðarlegu).
- Beita skal skyndihjálp ef við á.

3.1.2 Sykursýki

Brugðist er við blóðsykursfalli með því að gefa viðkomandi strax kolvetni, til dæmis:

- Glas af mjólk og brauðsneið.
- 2-3 sykurmola leysta upp í vatni og brauðsneið.
- Gosdrykk/ávaxtasafa og brauðsneið.

Aldrei má yfirgefa einstakling með einkenni blóðsykursfalls. Ef einkenni hverfa ekki á 2-5 mínútum skal hringt í 112.

3.1.3 Flogaveiki

Mjög mikilvægt að allir starfsmenn/sjálfbóðaliðar þekki einkenni flogakasts hjá flogaveiku barni/ungmenni og fái upplýsingar um viðbrögð frá foreldrum/ forráðamönnum.

Við flog þarf að koma barninu/ungmenninu í rólegar aðstæður þar sem barnið/ungmennið getur jafnað sig.

Ef floginu fylgir flogaveikiskast, t.d. krampi, skal fylgja eftirfarandi ferli:

- Halda ró sinni.
- Losa um föt sem gætu þrengt að öndunarvegi.
- Reyna að fyrirbyggja meiðsl.
- Ekki setja neitt upp í munn einstaklings með krampa.
- Hlúa að viðkomandi og leggja á hliðina/setja í læsta hliðarlegu.
- Ekki má yfirgefa einstakling sem hefur fengið krampa fyrr en hann hefur náð fullri meðvitund.

Ábyrgðaraðili skal hringja í 112 ef:

- Flogaveikiskast/krampi stendur lengur en í 1-2 mínútur.
- Ábyrgðaraðilar vita ekki af hverju krampinn stafar.
- Annar krampi fylgir í kjölfarið.
- Einstaklingur kemst ekki til meðvitundar eftir að kippirnir hætta.
- Einstaklingur fær krampa í vatni.

3.1.4 Astmi

Brugðist skal við astmakasti með eftirfarandi aðgerðum:

- Gefa innúðalyf.
- Róa viðkomandi og koma honum í rólegt umhverfi.
- Hlúa að viðkomandi, t.d. hjálpa honum að sitja uppi og láta hann anda að sér fersku lofti eða hvað annað sem viðkomandi finnst vera hjálp í.

Ábyrgðaraðili skal hringja í 112 ef einstaklingur:

- Á í verulegri andnauð.
- Er fölur og þvalur.
- Er blár í andliti og á vörum.

3.2 Langvinnir sjúkdómar

Þegar barn eða ungmenni sem tekur þátt í starfi HSV eða aðildarfélagi þess er með eða greinist með langvinnan sjúkdóm er mikilvægt að allir ábyrgðaraðilar sem starfa með barninu/ungmenninu fái allar upplýsingar um veikindin frá foreldrum/forráðamönnum til að hægt sé að bregðast við á réttan hátt.

Nauðsynlegt er að allir ábyrgðaraðilar kynni sér vel einkenni sjúkdómsins og hvernig bregðast eigi við þeim. Þá þurfa allir nýir ábyrgðaraðilar sem munu koma til með að starfa með langveiku barni að vera upplýstir um veikindin.

Ef upp kemur sú staða að ábyrgðaraðili þurfi að bregðast við einkennum sjúkdóms skal haft samband við foreldra/forráðamenn við fyrsta tækifæri.

Sömu atriði eiga við ef ábyrgðaraðili er með eða greinist með langvinnan sjúkdóm. Skal hann greina yfirmanni sínum frá veikindum. Allir ábyrgðaraðilar skulu vera meðvitaðir um veikindin og þekkja hvernig eigi að bregðast við þeim. Börn og ungmenni skulu einnig upplýst ef þörf er á.

3.3 Viðbrögð við slysum sem verða í félagsstarfi

Yfirmenn í félagsstarfi bera ábyrgð á því að viðeigandi sjúkragögn séu ætíð til í húsakynnum félagsstarfs. Ábyrgðaraðili ber ábyrgð á því að viðeigandi sjúkragögn séu meðferðis í ferðum sem farnar eru á vegum félags. Ábyrgðaraðili ber ábyrgð á að viðeigandi sjúkragögn séu meðferðis í ferðum félags.

Einn ábyrgðaraðili sem hefur gilt skyndihjálparpróf stýrir aðgerðum ef slys ber að höndum. Hann einbeittir sér að þeim einstaklingi sem hefur slasast og fær sér til aðstoðar, ef þarf, annan ábyrgðaraðila. Aðrir ábyrgðaraðilar koma öðrum börnum og ungmönnum af slysstað, sefa ótta þeirra og fá þeim annað til að fást við.

Ef aðeins einn ábyrgðaraðili er viðstaddur þegar slys verður sinnir hann hinum slasaða eins og reynsla og þjálfun leyfir en reynir sem fyrst að fá utanaðkomandi aðstoð. Þegar öryggi hins slasaða er tryggt hefur ábyrgðaraðili samband við yfirmann sinn. Yfirmaðurinn ber ábyrgð á skýrslugerð og samskiptum við foreldra/forráðamenn í samráði við framkvæmdastjóra. Ábyrgðaraðili ber ábyrgð á skýrslugerð til lögreglu.

3.3.1 Smávægilegir áverkar

- Ætíð ber að fylla út slysaskýrslu félags (sjá fylgiskjal) eftir að gert er að sárum barns eða ungmennis með búnaði úr sjúkrakassa og áverkar gætu vakið spurningar foreldra/forráðamanna, eins ef um höfuðhögg eða bakmeiðsli er að ræða.
- Segja á foreldrum/forráðamönnum frá tildrögum óhappsins í lok dagskrár.

3.3.2 Minniháttar slys

- Ef óhapp verður og barn eða ungmenni meiðist skal leita til læknis (slysadeild) ef minnsti grunur leikur á að þess sé þörf.
- Þegar leita þarf læknis á ætíð að hafa samband við foreldra eða forráðamenn eins fljótt og kostur er og leyfa þeim að velja hvort þeir fari með barnið eða ungmennið til læknis/á slysadeild eða hitti barnið eða ungmennið þar.
- Ætíð ber að fylla út slysaskýrslu félags (sjá fylgiskjal) og afhenda framkvæmdastjóra félags eða öðrum viðeigandi aðilum.

3.3.3 Alvarlegt slys á barni eða ungmenni

Undantekningarlaust á að leita til læknis ef um er að ræða: brunasár, andlitsáverka, tannáverka, þungt höfuðhögg, bakáverka, grun um innvortis meiðsl eða grun um beinbrot.

Verði alvarlegt slys á börnum eða ungmennum í félagsstarfi er mikilvægt að ábyrgðaraðili fylgi eftirfarandi skrefum:

- Tryggja öryggi á slysstað.
- Hringja í 112. Gefa upp staðsetningu og eðli vanda.
- Kanna áverka og veita fyrstu skyndihjálp með leiðbeiningum frá Neyðarlínunni.
- Fjarlægja önnur börn/ungmenn af slysstaðnum.
- Ábyrgðaraðili kallar eftir aðstoð til að sinna öðrum börnum og/eða ungmennum á vettvangi.
- Ábyrgðaraðili fylgir barni/ungmenni á slysadeild með sjúkrahól ef kostur er og er hjá því þar til foreldrar/forráðamenn eru komnir á staðinn.
- Ábyrgðaraðili eða annar ábyrgur aðili verður eftir á vettvangi til að sinna öðrum börnum og/eða ungmennum.
- Ábyrgðaraðili skal hafa samband við foreldra/ forráðamenn og greina þeim frá atburðinum á hlutlausan og nærgætinn hátt við fyrsta tækifæri. Leitast skal við að svara spurningum á eins nákvæman hátt og kostur er.
- Ef um lífshættulega áverka eða meðvitundarleysi er að ræða skal óska eftir aðstoð starfsmanna á slysadeild um að láta foreldra/forráðamenn viðkomandi barns vita af slysinu.
- Ef um mjög alvarlega eða lífshættulega áverka eða meðvitundarleysi er að ræða:
  - Ábyrgðaraðili skal hafa samband við næsta yfirmann og/eða framkvæmdastjóra HSV.
  - Yfirmaður innan félags eða framkvæmdastjóri HSV hefur samband við foreldra/forráðamenn þeirra barna/ungmenna sem voru á staðnum ef með þarf.
  - Ábyrgðaraðili skal gæta þess að ekkert barn eða ungmenni fari af vettvangi nema búið sé að hafa samband við foreldra/forráðamenn.
  - Æskilegt er að fá ráðleggingar eða aðstoð prests, sálfræðings, hjúkrunarfræðings eða annarra sérfræðinga við áfallahjálp eða sálgæslu.
- Ábyrgðaraðilum skal veitt áfallahjálp ef þörf er á.
- Fulltrúi HSV eða aðildarfélags skal koma upplýsingum til þeirra sem voru ekki á staðnum en tilheyra starfinu, svo sem öðrum ábyrgðaraðilum, iðkendum og foreldrum/forráðamönnum.

- Ætíð ber að fylla út slysaskýrslu félags (sjá fylgiskjal) og afhenda formanni félags og/eða framkvæmdastjóra HSV. Ábyrgðaraðili fyllir út slysaskýrslu.
- Ábyrgðaraðili í samstarfi við næsta yfirmann skráir niður allt um atburðinn og viðbrögðin til að meta það sem gert var og læra af því.

3.4 Andlát barns eða ungmennis

Mikilvægt er að ábyrgðaraðili fylgi eftirfarandi skrefum ef sá voðalegi viðburður á sér stað að barn eða ungmenni deyr í félagsstarfi:

- Hringt í 112 – áfallateymi á slysadeild tekur við málinu og hefur samband við foreldra eða forráðamenn.
- Fagráð Æskulýðsvettvangsins kallað til ef þörf er á.
- Ábyrgðaraðili eða annar ábyrgur aðili verður eftir á starfsstað til að sinna öðrum börnum og/eða ungmennum.
- Fulltrúi HSV eða aðildarfélags hefur samband við foreldra/forráðamenn þeirra barna og/eða ungmenna sem voru á staðnum.
- Ábyrgðaraðili gætir þess að ekkert barn/ungmenni fari af starfsstaðnum nema búið sé að hafa samband við foreldra/forráðamenn. Æskilegt er að fá prest, sálfræðing og/eða hjúkrunarfræðing til þess að veita áfallahjálp.
- Ábyrgðaraðilum skal veitt áfallahjálp.
- Fulltrúi frá félagi og eða HSV skal koma upplýsingum til þeirra sem voru ekki á staðnum en tilheyra starfinu, svo sem öðrum ábyrgðaraðilum, iðkendum og foreldrum/forráðamönnum.
- Fána skal flaggað í hálfu stöng þegar við á.
- HSV og/eða aðildarfélag skal sýna hluttekningu á nærgætinn hátt með því að senda samúðarkveðju til aðstandenda hins látna og/eða fara í heimsókn.
- Ábyrgðaraðili upplýsir foreldra/forráðamenn og börn/ungmenni um hvernig starfið verður næstu daga. Mikilvægt er að halda starfsemi áfram og gefa börnunum/ungmennunum tækifæri á að ræða upplifun sína og tilfinningar.
- Ef haldin er minningarstund skal HSV og viðkomandi aðildarfélag taka þátt.
- Ábyrgðaraðili fyllir út slysaskýrslu (sjá fylgiskjöl).
- Ábyrgðaraðili í samstarfi við næsta yfirmann skráir niður allt um atburðinn og viðbrögðin til að meta það sem gert var og læra af því.

Útför:

- Fulltrúar HSV og/eða aðildarfélags skrifi minningargrein og séu viðstaddir útförina ef við á.
- Aðstoða skal aðra þátttakendur í félagsstarfi við að skrifa minningargrein og færa aðstandendum blóm/teikningar ef við á.
- Sjálfsagt er að þeir ábyrgðaraðilar sem þess óska séu viðstaddir útförina.
- Hugað sé að því hvernig stuðningi við iðkendur og ábyrgðaraðila verði háttað í framhaldinu.

3.5 Alvarlegt slys ábyrgðaraðila

Verði ábyrgðaraðili fyrir slysi við félagsstörf skulu aðrir ábyrgðaraðilar gera eftirfarandi:

- Hringja í 112.
- Kanna áverka og veita fyrstu skyndihjálp með leiðbeiningum frá 112.
- Fjarlægja börn/ungmenni af slysstað.
- Engin börn eða ungmenni fá að fara af starfsstaðnum nema búið sé að hafa samband við foreldra/forráðamenn. Æskilegt er að fá ráðgjöf eða aðstoð prests, sálfræðings og/eða hjúkrunarfræðings varðandi áfallahjálp.
- Ef mögulegt er skal annar ábyrgðaraðili eða ábyrgur aðili fylgja hinum slasaða á slysadeild með sjúkrabíl og vera hjá honum meðan þörf krefur.
- Ábyrgðaraðili eða annar ábyrgur aðili verður eftir á starfsstað til að sinna börnum og ungmennum í félagsstarfinu.
- Hafa skal samband við aðstandendur og greina þeim frá atburðinum á hlutlausan og nærgætinn hátt. Leitast skal við að svara spurningum á eins nákvæman hátt og kostur er.
- Ef um lífshættulega áverka eða meðvitundarleysi er að ræða skal láta áfallateymi á slysadeild um að hafa samband við aðstandendur.
- Upplýsa skal yfirmenn um leið og tækifæri gefst.
- Ef um lífshættulega áverka eða meðvitundarleysi er að ræða:
  - Næsti yfirmaður hefur samband við foreldra/forráðamenn þeirra barna og ungmenna sem voru á staðnum ef með þarf.
  - Kalla til fagráð Æskulýðsvettvangsins ef þörf er á.
- Ábyrgðaraðilum og öðrum viðstöddum skal veitt áfallahjálp.
- Yfirmaður í félagi kemur upplýsingum til þeirra sem voru ekki á staðnum en tilheyra starfinu, t.d. annarra ábyrgðaraðila og foreldra/forráðamanna, ef þörf er á.
- Ábyrgðaraðili sem var viðstaddur skrifar slysaskýrslu (sjá fylgiskjal). Skýrsluna skal senda til stjórnar félags, HSV og fagráðs Æskulýðsvettvangsins, eftir atvikum.
- Ábyrgðaraðili í samstarfi við næsta yfirmann skráir niður allt um atburðinn og viðbrögðin til að meta það sem gert var og læra af því.

3.6 Andlát ábyrgðaraðila

Mikilvægt er að ábyrgðaraðili eða annar ábyrgur aðili fylgi eftirfarandi skrefum ef sá voðalegi viðburður á sér stað að ábyrgðaraðili deyr í félagsstarfi:

- Hringt í 112 – áfallateymi á slysadeild tekur við málinu og hefur samband við aðstandendur.
- Fagráð Æskulýðsvettvangsins kallað til ef þörf er á.
- Ábyrgðaraðili eða annar ábyrgur aðili verður eftir/kemur á starfsstað til að sinna börnum og ungmennum.
- Fulltrúi HSV eða aðildarfélags hefur samband við foreldra/forráðamenn þeirra barna/ungmenna sem voru á staðnum.

- Ábyrgðaraðili gætir þess að ekkert barn/ungmenni fari af starfsstaðnum nema búíð sé að hafa samband við foreldra/forráðamenn. Æskilegt er að fá prest, sálfræðing og/eða hjúkrunarfræðing til þess að veita áfallahjálp.
- Ábyrgðaraðilum skal veitt áfallahjálp.
- Ábyrgðaraðili fyllir út slysaskýrslu (sjá fylgiskjal).
- Ábyrgðaraðili, í samstarfi við næsta yfirmann, skráir niður allt um atburðinn og viðbrögðin til að meta það sem gert var svo að hægt sé að læra af því.
- Stjórn HSV og/eða aðildarfélags kemur saman eftir að tilkynning berst og aflar upplýsinga um andlátíð og aðdraganda þess.
- Stjórn aðildarfélags eða framkvæmdastjóri HSV tilkynnir öðrum ábyrgðaraðilum um andlátíð.
- Eins fljótt og auðið er skal tilkynna þeim börnum og ungmennum sem hafa unnið mikið með hinum látna um andlátíð. Betra er að gera það í minni hópum heldur en að kalla allan hópinn saman (t.d. aldursskipt eða eftir flokkum).
  - Gæta þarf þess að ræða einslega við þá sem eru tengdastir viðkomandi.
  - Ef hinn látni er sérstaklega tengdur einhverjum hópi barna eða ungmenna þarf stjórn aðildarfélags eða framkvæmdastjóri HSV að ákveða sérstaklega hver tilkynnir hópnum um andlátíð.
- Mikilvægt er að leitast við að öll börn/ungmenni, sem þekktu ábyrgðaraðilann, fái sömu upplýsingar á sama tíma til að koma í veg fyrir sögusagnir.
- Mikilvægt er að fylgjast með líðan barnanna/ungmennanna sem og annarra ábyrgðaraðila og kalla til aðstoð fagaðila ef með þarf.
- Gefa skal bæði ábyrgðaraðilum og börnum og ungmennum kost á að láta í ljós líðan sína og vangaveltur, t.d. með því að bjóða upp á sérstaka samverustund.
- Æskilegt er að senda bréf/tölvupóst til foreldra/forráðamanna barnanna og ungmennanna þar sem greint er frá andlátinu og væntanlegum breytingum sem kunna að fylgja í kjölfarið.
- Mikilvægt er að koma upplýsingum til þeirra sem voru ekki á staðnum en tilheyra starfinu, svo sem öðrum ábyrgðaraðilum, iðkendum og foreldrum/ forráðamönnum. Mikilvægt er að halda starfseminni áfram og gefa börnunum/ungmennunum tækifæri á að ræða upplifun sína og tilfinningar. Ábyrgðaraðili upplýsir foreldra/forráðamenn og börn/ungmenni um hvernig starfið verði næstu daga.
- Sýna skal hinum látna virðingu. Félag skal sýna hluttekningu á nærgætinn hátt með því að senda samúðarkveðju til aðstandenda hins látna og/eða fara í heimsókn og flagga í hálfu stöng þegar við á.

Útför:

- Fulltrúar HSV og/eða aðildarfélags skrifi minningargrein og séu viðstaddir útförina ef við á.
- Aðstoða skal aðra þátttakendur í félagsstarfi við að skrifa minningargrein og færa aðstandendum blóm/teikningar ef við á.
- Sjálfsagt er að þeir ábyrgðaraðilar sem þess óska séu viðstaddir útförina.
- Huga skal að því hvernig stuðningi við iðkendur og ábyrgðaraðila verði háttað í framhaldinu.

4. Viðbrögð við áföllum sem börn, ungmenni og ábyrgðaraðilar verða fyrir utan félagsstarfs

Þegar barn eða ungmenni verður fyrir áfalli utan félagsstarfs tekur HSV og aðildarfélag þess þátt í viðbrögðum eftir því sem stjórn HSV/aðildarfélags telur nauðsynlegt. Ábyrgðaraðilar skulu vera til staðar og tilbúnir að spjalla við börnin/ungmennin enda getur félagsstarf verið vettvangur þar sem börn/ungmenni eiga sér skjól utan vettvangs sorgarinnar.

4.1 Félagslegar breytingar

Félagslegar breytingar eins og skilnaður foreldra, búferlaflutningar, vinaslit, ástarsorg eða misnotkun ávana- og vímuefna á heimilinu geta haft mikil áhrif á líðan barna og ungmenna. Í þessum tilvikum er mikilvægt að tryggja góð samskipti við foreldra/forráðamenn og upplýsa þá um mikilvægi þess að ábyrgðaraðili viti af slíkum félagslegum breytingum í lífi barns eða ungmennis.

Ekki skal þvinga börn eða ungmenni til að tjá sig um slíkar félagslegar breytingar. Ábyrgðaraðili á frekar að leitast við að vera til staðar og tilbúinn að grípa tækifærið til umræðu ef barnið/ungmennið sýnir vilja til þess, þó aðstæður séu ekki eins og ábyrgðaraðili kysi helst. Ábyrgðaraðili skal þó ávallt meta það hvort hann sé í stakk búinn til að aðstoða barn eða ungmenni á hverjum tíma eða hvort málinu skuli vísað áfram, t.d. til skóla eða sérfræðinga.

Mögulega geta félagslegar breytingar leitt til vanrækslu á börnum, sjá ferli hér að neðan.

4.2 Alvarleg veikindi eða slys aðstandanda

Komi upp alvarleg veikindi eða slys í aðstandendahópi barns eða ungmennis skal ábyrgðaraðili fá staðfestingu á veikindum eða slysi hjá foreldri eða forráðamanni. Þá tekur ábyrgðaraðili ákvörðun í samráði við aðstandendur um hvaða ferli eigi að fara í gang og upplýsir samstarfsmenn sína.

Huga þarf að eftirfarandi:

- Líðan barns og umgengni við það í starfinu.
- Samskiptum og upplýsingaflæði við heimili barns/ ungmennis.
- Hvort og þá hvernig á að upplýsa aðra þátttakendur í félagsstarfinu.
- Halda ró sinni og gera ekki of mikið úr aðstæðum.

4.3 Andlát aðstandanda

Verði barn eða ungmenni fyrir því að missa aðstandanda skal eftirfarandi gert:

- Ábyrgðaraðili fær staðfestar upplýsingar um atburðinn hjá nánustu aðstandendum barns/ungmennis.
- Ábyrgðaraðili upplýsir næsta yfirmann og óskar eftir aðstoð fagráðs Æskulýðsvettvangsins ef þörf krefur.
- Ábyrgðaraðili tilkynnir hinum þátttakendum í félagsstarfi um andlátíð. Hægt er að leita ráða og leiðsagnar hjá fagaðilum (t.d. sálgæsluaðilum) ef þörf krefur.
- Samúðarkveðjur frá HSV viðkomandi aðildarfélagi útbúnar og þeim komið til fjölskyldunnar.
- Ábyrgðaraðilar undirbúa hvernig tekið verði á móti barninu/ungmenninu þegar það mætir aftur til félagsstarfs.
- Mikilvægt er að hlúa að barninu/ungmenninu og vera vakandi yfir því hvernig það tekst á við sorgina.

4.4 Alvarleg veikindi eða slys barns eða ungmennis

Ef barn eða ungmenni sem er virkur þátttakandi í íþróttá- eða æskulýðsstarfi veikist alvarlega utan félagsstarfs skal ábyrgðaraðili hafa samband við foreldra/forráðamenn og fá allar upplýsingar um veikindin frá fyrstu hendi og fylgjast með framvindu málsins til að geta upplýst aðra í starfinu.

Ábyrgðaraðili skal sýna aðstæðum virðingu án þess að gera meira úr þeim en þarf og sýna hluttekningu á nærgætinn hátt. Hann skal einnig leita samráðs við foreldra/forráðamenn vegna heimsóknna.

Ef barnið/ungmennið heldur áfram að taka þátt í starfinu eða kemur til baka úr veikindafríi skal gæta þess að allir ábyrgðaraðilar séu upplýstir um stöðu mála og hugsanleg viðbrögð eftir því sem við á. Ef þörf er á eru önnur börn og ungmenni einnig upplýst um stöðu mála.

4.5 Andlát barns eða ungmennis

Sá sem fær fréttir af andláti barns eða ungmennis þarf að koma þeim upplýsingum til stjórnenda eins fljótt og auðið er. Fagráð Æskulýðsvettvangsins er kallað til ef þörf er á.

- Stjórn HSV og/eða aðildarfélags kemur saman eftir að tilkynning berst og aflar upplýsinga um andlátíð og aðdraganda þess.
- Stjórn/framkvæmdastjóri HSV eða stjórn viðkomandi aðildarfélags í félagi tilkynnir öðrum ábyrgðaraðilum um andlátíð.
- Eins fljótt og auðið er skal tilkynna þeim börnum og ungmennum sem hafa unnið mikið með hinum látna um andlátíð. Betra er að gera það í minni hópum heldur en að kalla allan hópinn saman (t.d. aldursskipt eða eftir flokkum).
  - Gæta þarf þess að ræða einslega við þá sem eru tengdastir viðkomandi.
  - Ef hinn látni er sérstaklega tengdur einhverjum hópi barna eða ungmenna þarf stjórn félags, framkvæmdastjóri eða yfirmaður í félagi, að ákveða sérstaklega hver tilkynnir hópnum um andlátíð.

- Mikilvægt er að leitast við að öll börnin/ungmennin sem þekktu barnið eða ungmennið sem lést fái sömu upplýsingar á sama tíma til að koma í veg fyrir sögusagnir.
- Mikilvægt er að fylgjast með líðan barna/ungmenna og ábyrgðaraðila og kalla til aðstoð fagaðila ef með þarf.
- Gefa skal bæði ábyrgðaraðilum og börnum og ungmennum kost á að láta í ljós líðan sína og vangaveltur, t.d. með því að bjóða upp á sérstaka samverustund.
- Æskilegt er að senda bréf/tölvupóst til foreldra/forráðamanna barnanna og ungmennanna þar sem greint er frá andlátinu og væntanlegum breytingum sem kunna að fylgja í kjölfarið.
- Mikilvægt er að starfsemin raskist sem minnst en sjálfsagt er að fresta öllum skemmtunum.
- Sýna skal hinum látna virðingu. Það er t.d. hægt að gera með því að fara í heimsókn til fjölskyldunnar, senda samúðarkveðju til aðstandenda hins látna og flagga í hálfu stöng þegar við á.

Útför:

- Fulltrúar HSV og/eða aðildarfélags skrifi minningargrein og séu viðstaddir útförina ef við á.
- Aðstoða skal aðra þátttakendur í félagsstarfi við að skrifa minningargrein og færa aðstandendum blóm/teikningar ef við á.
- Sjálfsagt er að þeir ábyrgðaraðilar sem þess óska séu viðstaddir útförina.
- Huga að því hvernig stuðningi við iðkendur og ábyrgðaraðila verði háttað í framhaldinu.

4.6 Alvarleg veikindi eða slys ábyrgðaraðila

Verði ábyrgðaraðili fyrir alvarlegu slysi utan félagsstarfs skal sá sem fær fréttir af slysinu koma þeim upplýsingum til framkvæmdastjóra HSV og stjórnar aðildarfélags eins fljótt og auðið er.

Greina skal öðrum ábyrgðaraðilum og iðkendum í félagsstarfi frá slysinu, ef þörf krefur. Stjórn/framkvæmdastjóri HSV eða ábyrgðaraðili aðildarfélags annast tilkynninguna til þeirra barna og ungmenna sem tengjast þeim sem varð fyrir slysinu, sem og foreldra eða forráðamanna þeirra.

- Gæta þarf þess að ræða einslega við þá sem eru tengdastir viðkomandi.
- Ábyrgðaraðilar þurfa að vera reiðubúnir að mæta viðbrögðum barna og ungmenna.

4.7 Andlát ábyrgðaraðila

Sá sem fær fréttir af andláti ábyrgðaraðila þarf að koma þeim upplýsingum til stjórnar HSV og aðildarfélags og fagráðs Æskulýðsvettvangsins eins fljótt og auðið er.

- Stjórn HSV og/eða aðildarfélags kemur saman eftir að tilkynning berst og aflar upplýsinga um andlátið og aðdraganda þess.
- Stjórn/framkvæmdastjóri HSV eða stjórn viðkomandi aðildarfélags í félagi tilkynnir öðrum ábyrgðaraðilum um andlátið.

- Eins fljótt og auðið er skal tilkynna þeim börnum og ungmennum sem hafa unnið mikið með hinum látna um andlátíð. Betra er að gera það í minni hópum heldur en að kalla allan hópinn saman (t.d. aldursskipt eða eftir flokkum).
  - Gæta þarf þess að ræða einslega við þá sem eru tengdastir viðkomandi.
  - Ef hinn látni er sérstaklega tengdur einhverjum hópi barna eða ungmenna þarf stjórn félags, framkvæmdastjóri eða yfirmaður í félagi, að ákveða sérstaklega hver tilkynnir hópnum um andlátíð.
- Mikilvægt er að leitast við að öll börnin/ungmennin sem þekktu ábyrgðaraðilann fái sömu upplýsingar á sama tíma til að koma í veg fyrir sögusagnir.
- Mikilvægt er að fylgjast með líðan barna/ungmenna og annarra ábyrgðaraðila og kalla til aðstoð fagaðila ef með þarf.
- Gefa skal bæði ábyrgðaraðilum og börnum og ungmennum kost á að láta í ljós líðan sína og vangaveltur, t.d. með því að bjóða upp á sérstaka samverustund.
- Æskilegt er að senda bréf/tölvupóst til foreldra/forráðamanna barnanna og ungmennanna þar sem greint er frá andlátinu og væntanlegum breytingum sem kunna að fylgja í kjölfarið.
- Mikilvægt er að starfsemin raskist sem minnst en sjálfsagt er að fresta öllum skemmtunum.
- Sýna skal hinum látna virðingu. Það er t.d. hægt að gera með því að fara í heimsókn til fjölskyldunnar, senda samúðarkveðju til aðstandenda hins látna og flagga í hálfu stöng þegar við á.

Útför:

- Fulltrúar HSV og/eða aðildarfélags skriki minningargrein og séu viðstaddir útförina ef við á.
- Aðstoða skal aðra þátttakendur í félagsstarfi við að skrifa minningargrein og færa aðstandendum blóm/teikningar ef við á.
- Sjálfsagt er að þeir ábyrgðaraðilar sem þess óska séu viðstaddir útförina.
- Huga að því hvernig stuðningi við iðkendur og ábyrgðaraðila verði háttað í framhaldinu.

4.8 Vanræksla/ofbeldi

Eins og segir í kafla 2.3 hér að framan mæla barnaverndarlög nr. 80/2002 fyrir um að hverjum þeim sem stöðu sinnar og starfa vegna hefur afskipti af málum barna sé skylt að tilkynna það barnaverndarnefnd ef hann hefur ástæðu til að ætla að barn búi við óviðunandi uppeldisaðstæður, verði fyrir ofbeldi eða annarri vanvirðandi háttsemi eða stofni heilsu sinni og þroska í alvarlega hættu. Ætlast er til þess að ábyrgðaraðilar í íþrótt- og æskulýðsstarfi hafi hlotið fræðslu í barnavernd. Með börnum er í lögnum átt við einstaklinga yngri en 18 ára. Hér er talað um börn og/eða ungmenni.

Misjafnt er hvaða merkingar eru lagðar í orðin vanræksla og ofbeldi. Með orðinu vanræksla er til dæmis vísað til skorts á þrifnaði, umhyggju, börnin ítrekað ekki sótt á áætluðum tíma, útvistartími ekki virtur og svo framvegis.

Með orðinu ofbeldi er bæði átt við hvers kyns ofbeldi sem börn og ungmenni kunna að beita hvert annað og/eða það ofbeldi sem þau verða fyrir af hendi annarra, má þar nefna t.d. orðbragð, hótun, áreitni, einelti, líkamlegt/andlegt ofbeldi og fleira.

Ábyrgðaraðili sem telur að barn eða ungmenni hafi verið vanrækt eða beitt ofbeldi utan félagsstarfsins skal gera næsta yfirmanni sínum viðvart.

- Framkvæmdastjóri HSV eða yfirmaður í aðildarfélagi, skoðar málið nánar og metur hvort málið skuli tilkynnt til fagráðs Æskulýðsvettvangsins. Viðbrögð séu ákveðin eins fljótt og auðið er.
- Samráð við foreldra/forráðamenn. Ef grunur leikur á að foreldrar/forráðamenn beiti börn eða ungmenni ofbeldi er málið tilkynnt til barnaverndaryfirvalda án þess að hafa samráð við foreldra/ forráðamenn. Hlutverk barnaverndaryfirvalda er að kanna mál barnsins/ungmennisins. Ef um vanrækslu er að ræða er málið rætt við foreldra/ forráðamenn fyrst. Ef það ber ekki árangur er málið tilkynnt til barnaverndaryfirvalda.
- Ábyrgðaraðili metur nauðsyn þess að hafa samráð við skóla og aðra fagaðila.
- Ef búið er að vinna í málinu með foreldrum/forráðamönnum án árangurs, þarf að tilkynna málið til barnaverndaryfirvalda.
- Ef barn eða ungmenni beitir annað barn/ungmenni alvarlegu ofbeldi skal tilkynna það til barnaverndaryfirvalda og foreldra/forráðamanna viðkomandi barna/ungmenna (bæði þolanda og geranda).

5. Að vinna úr áfalli

Þegar barn eða ungmenni sem er virkur þátttakandi í félagsstarfi verður fyrir alvarlegu áfalli skiptir miklu máli að félag bregðist rétt við.

5.1 Viðbrögð félags ef barn eða ungmenni verður fyrir áfalli

Þegar barn eða ungmenni sem er virkur þátttakandi í félagsstarfi verður fyrir alvarlegu áfalli skiptir miklu máli að bregðist rétt við.

Ábyrgðaraðili skal upplýsa næsta yfirmann sinn ef hann telur að barn eða ungmenni þurfi á aðstoð eða meðferð fagaðila að halda í kjölfar áfalls. Það á t.d. við í eftirfarandi tilvikum:

- Ef atferli barns/ungmennis breytist mikið eftir áfall, ef það t.d. einangrar sig eða verður mjög órólegt. Þó gæti óvenjuleg hegðun barns verið „eðlileg“ í ljósi sorgarferlisins.
- Ef minningar frá áfallinu sækja stöðugt á barnið/ ungmennið.
- Ef barnið/ungmennið er miður sín lengi eftir áfall, heldur áfram að eiga í erfiðleikum í starfinu eða sjálfsvígshugsanir sækja á huga barns/ungmennis.
- Ef barn/ungmenni hættir skyndilega eða skrópar ítrekað í félagsstarfi þrátt fyrir mikinn áhuga á starfinu fyrir áfallið.

Stjórn félags og ábyrgðaraðilar skulu hafa eftirfarandi í huga:

- Stjórn HSV og/eða aðildarfélags, framkvæmdastjóri eða yfirmaður í félagi, metur hvort kalla skuli til fagráð Æskulýðsvettvangsins til samráðs.
- Meta skal, í samráði við fagráð Æskulýðsvettvangsins þegar við á, hvort hópur barna/ungmenna þurfi aðstoð utanaðkomandi sérfræðinga inn á starfsstaðinn, t.d. áfallahjálp eða sálgæslu.
- Sýna skal fjölskyldu í áfalli virðingu, fulltrúar félagsins (gæta þess að þeir aðilar sem tengjast barninu/ ungmenninu mest séu í heim hópi) fara í heimsókn ef við á og félagið sendir fjölskyldunni eitthvað til að sýna hluttekningu.

Stjórn HSV og/eða aðildarfélags, í samráði við fagráð Æskulýðsvettvangsins þegar við á, skal:

- Undirbúa ábyrgðaraðila undir að vera ávallt tilbúin til að ræða atburðinn þó þeir kysu að barnið/ungmennið spyrði út í atburðinn við aðrar aðstæður. Mikilvægt að segja ekki: “Við skulum ræða þetta seinna.”
- Ábyrgðaraðilar skulu hvattir til að fylgjast með líðan barna og ungmenna þegar frá líður og koma málum einstakra barna/ungmenna í réttan farveg ef eitthvað er.
- Stjórn HSV og/eða aðildarfélags, í samræmi við fagráð Æskulýðsvettvangsins þegar við á, skal hlúa að ábyrgðaraðilum og útvega sérfræðinga ef með þarf fyrir hópinn eða einstaklinga.

5.2 Viðbrögð félags ef ábyrgðaraðili verður fyrir áfalli

Þegar ábyrgðaraðili sem er virkur þátttakandi í félagsstarfi verður fyrir alvarlegu áfalli skiptir miklu máli að HSV/aðildarfélag bregðist rétt við og styðji ábyrgðaraðilann.

Stuðningur við ábyrgðaraðila:

- Yfirmenn sýni ábyrgðaraðila stuðning/umhyggju, séu til staðar fyrir hann og hafi reglulega samband við viðkomandi næstu daga á eftir.
- Sýna skal viðkomandi í áfalli virðingu, fulltrúar fari í heimsókn ef við á og sendi viðkomandi eitthvað til að sýna hluttekningu.
- Leyfa skal viðkomandi að hafa áhrif á hvaða upplýsingar séu gefnar þátttakendum í félagsstarfi.
- Ef einstaklingur á sérstaklega erfitt eftir atburðinn, ef hann t.d. hættir að mæta, mætir óreglulega eða segist vilja hætta, gæti viðkomandi þurft á utanaðkomandi hjálpi að halda. Yfirmaður skal aðstoða hann við finna viðeigandi þjónustu, t.d. aðstoð hjá sérfræðingum, eða annars konar þjónustu sem ábyrgðaraðilinn telur sig þurfa.

6. Reglur um ferðir

Mikilvægt er að ákveðin skilyrði séu uppfyllt áður en farið í ferð, hvort sem um er að ræða stutta eða langa ferð, til þess að tryggja öryggi allra sem í ferðina fara.

6.1 Áður en lagt er af stað

Áður en lagt er upp í ferð er skylt að uppfylla neðangreind, hvort sem um er að ræða dagsferð eða ferð til lengri tíma:

- Ferðin þarf að vera með vitund og samþykki ábyrgðaraðila.
- Liggja skal fyrir skriflegt eða rafrænt samkomulag foreldra/forráðamanna.
- Fararstjórar skulu ávallt vera tveir ef mögulegt er. Ef um blandaðan hóp er að ræða skulu fararstjórar vera bæði karlmaður og kvenmaður. Þeir þurfa að hafa náð 18 ára aldri.
- Æskilegt er að fararstjóri eigi gilt skyndihjálparskírteini.
- Ef fleiri en 20 börn eða ungmenni fara í ferð bætist einn aðstoðarmaður við fararstjórana tvo, á hver sex börn eða ungmenni.
- Viðeigandi sjúkragögn verða að vera með í ferð.

Í ferðum þarf að skrá veikindi, slys (sjá fylgiskjal) og annað sem kemur upp á og gæti orkað tvímælis og tilkynna yfirmanni innan félags.

6.2 Upplýsingar til foreldra

Öll börn og ungmenni sem fara í ferðir á vegum félags skulu fá upplýsingablöð um ferðina. Meðal annars skal koma fram:

- Nafn og sími ábyrgðaraðila.
- Nafn og sími yfirmanns og/eða tengiliðar innanbæjar.
- Dagsetningar ferðar.
- Viðkomu- og gististaðir og aðbúnaður þar.
- Markmið ferðarinnar.
- Brottfararstaður og stund.
- Helstu dagskrárliðir.
- Áætlaður tími heimkomu.
- Ábendingar um útbúnað.
- Hvað telst innifalið í þáttökugjaldi.
- Ábendingar um óæskilegan farangur ef þess er þörf.
- Skriflegt/rafrænt samþykki foreldra/forráðamanna fyrir þátttöku barns eða ungmennis.

7. Samskipti við fjölmiðla

Grunnregla í samskiptum við fjölmiðla er sú að hafa aðeins einn talsmann í hverju máli. Ef fjölmiðill hefur samband og leitar upplýsinga vegna atviks sem upp hefur komið er brýnt að vísa málinu til þess talsmanns sem eftir atvikum er framkvæmdastjóri, upplýsingafulltrúi eða ákveðinn yfirmaður félagsins.

- Upplýsa skal talsmanninn strax um alla málavöxtu til að hann geti undirbúið viðbrögð og svör til fjölmiðla.
- Talsmaðurinn svarar fjölmiðli strax til þess að koma í veg fyrir að miðillinn leiti annað eftir upplýsingum.
- Ef talsmaðurinn hefur ekki nægar upplýsingar þegar fjölmiðillinn hringir svarar hann engu að síður með þeim orðum að hann þurfi að kynna sér málið betur og hafi samband innan stutts tíma, 10 til 20 mínútna. Þar með hefur hann gefið til kynna að hann muni svara fjölmiðlinum og dregur um leið úr líkum á því að fjölmiðillinn leiti annað eftir upplýsingum.

8. Fylgiskjöl

Slysaskýrslu og tilkynningu um einelti er hægt að hlaða niður af vef Æskulýðsvettvangsins, aev.is